

*Регіональна молодіжна
науково-практична конференція*

Механізм старіння в біології
Mechanism of aging in biology

м. Київ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**ЄДНІСТЬ НАВЧАННЯ І НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ –
ГОЛОВНИЙ ПРИНЦИП УНІВЕРСИТЕТУ**

**Матеріали регіональної молодіжної науково-
практичної конференції викладачів, аспірантів,
магістрантів, студентів та учнів старших класів**

27 березня 2024 року

м. Київ

Механізм старіння в біології (Mechanism of aging in biology) :
матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (27 березня 2024 року, м. Київ); УДУ
імені Михайла Драгоманова, 2024 р. 210 с.

Редакційна рада:

О. І. Плиська - завідувач кафедри біології, д.м.н., професор кафедри біології УДУ імені Михайла Драгоманова

Т. М. Настека - к. б. н., доцент кафедри біології УДУ імені Михайла Драгоманова

О. С. Тихоплав – здобувач вищої освіти природничого факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

О.І. Дух – к. б. н., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання КОГПА ім. Тараса Шевченка

В.В. Чижик – к.б.н., професор кафедри теорії та методики фізичного виховання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка

О.А. Поляков - професор д.м.н., ДУ «Інститут геронтології імені Д. Ф. Чеботарьова НАМН України»

Співорганізатори:

- Державна установа Інститут геронтології імені Д.Ф.Чеботарьова Національної академії медичних наук України
- Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
- Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
- Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж інженерії, управління та землевпорядкування Національного авіаційного університету»
- Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж геологорозвідувальних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка»
- Фаховий коледж «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

У збірнику представлені наукові розробки викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів та учнів старших класів. Опубліковані роботи за напрямками: «Флора. Рослини-довгожителі», «Фауна. Життєві цикли та тривалість життя тварин», «Біологія людини. Геронтологія», «Стійкість екосистем та агроценозів», «Екологія людини», «Сучасні наукові дослідження», «Педагогіка та освіта».

Н.В. Лебединець

канд. біол. наук,

доцент кафедри біології УДУ імені Михайла Драгоманова

О.С. Тихоплав

студент 32 Б групи

природничого факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

ВПЛИВ ГЕНДЕРУ НА ПОТЕНЦІЙНУ СЕРЕДНЮ ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ

Вплив гендеру на тривалість життя є предметом інтенсивного наукового дослідження у різних галузях науки, включаючи медицину, соціологію, демографію та епідеміологію. Зростаючий інтерес до цієї теми пояснюється не лише її важливістю для здоров'я та якості життя населення, але й соціально-культурними та економічними наслідками, які випливають з розуміння причин, що лежать в основі різниці в тривалості життя між чоловіками та жінками.

У період з 1985 по 2007 роки в Україні спостерігалася певна динаміка щодо тривалості життя населення. Наприкінці 1980-х років середня тривалість життя складала 69 років, з відмінністю в 9 років між чоловіками та жінками, на користь представників жіночої статі. Протягом 2003-2007 років цей показник знизився до 65,3 років, що свідчить про загальне зменшення тривалості життя в країні. У порівнянні з країнами Центральної Європи та Євросоюзом, Україна відстає в середньому на 5,5 та практично на 11 років відповідно. Збільшення тривалості життя супроводжується зростанням різниці між чоловіками та жінками, що пояснюється різними соціальними та біологічними факторами. Різниця в тривалості життя між статями складає 11,5 років, при цьому чоловіки в Україні мають найменший показник серед очікуваної тривалості життя в порівнянні з іншими країнами. Низький рівень тривалості життя чоловіків спричиняє катастрофічні наслідки як для родин, так і для економіки країни, і порушує сталість демографічного балансу [1, с.19].

У сучасній Україні спостерігається негативна демографічна тенденція, яка може бути визнана кризовою. Країна має один з найнижчих показників тривалості життя в Європі, що свідчить про серйозні виклики в сфері

медицини. Поряд із цим, зафіксоване підвищення рівня загальної смертності, зокрема через серцево-судинні та онкологічні захворювання, що є особливо тривожними. Щорічно населення України зменшується на 0,4% [1, с.18].

Оскільки гендерні відмінності у тривалості життя виявляються через вплив соціальних факторів та соціального статусу, їх важко розділити в межах біомедичного та соціомедичного підходів. Ці відмінності є результатом складної взаємодії між соціально-культурними умовами, генетичною спадковістю, індивідуальним гормональним фоном та фізіологічними особливостями людини [2, с.18].

Таблиця 1

Середня очікувана тривалість життя при народженні за статтю у 1991-2021 роках в Україні (років)

Роки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки
1991	69,56	64,62	74,21
1995	66,79	61,22	72,54
2000	67,72	62,10	73,53
2005	67,96	62,23	73,97
2010	70,44	65,28	75,50
2015	71,38	66,37	76,25
2020	71,35	66,39	76,22
2021	69,77	65,16	74,36
СВІТ (2020)	73,3	70,8	75,9

За даними джерела: 3

В щорічних звітах ООН зазначається, що середня тривалість життя жінки в Україні становить 78 років, а чоловіка – 68 років. Також, в Україні станом на 2023 рік проживає 36,7 млн людей: 64,6% людей віком від 15 до 64 років; 20,2% людей віком 65+; 15,2% громадян віком до 14 років. Загальний коефіцієнт народжуваності в Україні у 2023 вважають одним із найменших за останні роки – 2,19 (у 2020 році цей показник становив 2,30, а у 2013 році – 2,44). За такої ситуації в країні важливим є гендерний підхід, який визнає, що спосіб, яким люди, зокрема у пізньому віці, переживають складні життєві ситуації, залежить від їх статі. Гендерні відмінності в тривалості життя, структурі працевлаштування, формах сімейного життя та інших аспектах життєвого шляху виникають в результаті взаємодії біологічних і соціальних факторів.

Експерти у галузі гендерних досліджень (наприклад, П. Романов, Є. Холостова, О. Ярська-Смірнова) підкреслюють необхідність гендерно зорієнтованого підходу до медико-соціальної реабілітації та підтримки людей похилого віку. Цей підхід передбачає професійну компетентність соціальних працівників, включаючи розуміння гендерних аспектів старіння. Гендерна залежність проявляється у багатьох аспектах, включаючи стан здоров'я, тривалість життя, соціальну активність, ступінь залежності від соціального захисту, статус у сім'ї та суспільстві, а також способи переживання важливих подій, таких як виходження на пенсію, очікування оточення тощо [3; 4, с.67].

Глобальна закономірність довголіття демонструє, що жінки в середньому живуть значно довше, ніж чоловіки, і складають більшість літнього населення. Протягом активного трудового віку жінки частіше зазнають економічної вразливості через низьку оплату, нестабільні робочі умови та перерви в кар'єрі. Це призводить до того, що у старості вони зазвичай стикаються з недостатнім забезпеченням пенсією порівняно з чоловіками, які мають вищі доходи та триваліший трудовий стаж. Накопичений вплив гендерної нерівності протягом життя робить літніх жінок особливо вразливими до вікової дискримінації, що ставить під загрозу їх соціальний та економічний добробут, зазначимо, що дана проблематика відчутна для всіх літніх людей [5, с.36].

Список літератури

1. І.П. Кайдашев, О.А. Борзих. Основи геронтології. Частина перша. Навчальний посібник. – Полтава, 2011. 167с.
2. К. І. Карпенко/ Концептуальні підходи до вивчення гендерних відмінностей тривалості життя Ліки України плюс. 2014. № 1.
3. Костюк В.С. Людський розвиток як мета і засіб подальшого руху в умовах невизначеності // Економіка та суспільство. Випуск 52/2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2537/2456/:text>
4. Гончаренко О. В., Корінна Г. О. Вивчення гендерних питань у контексті соціальної роботи з людьми похилого віку // Науковий часопис НПУ імені

М. П. Драгоманова. Випуск 73 том 1. 2020.

5. Соціальна геронтологія. Навчальний посібник. Умань, 2016. 80с.

1. URL:

<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/4852/1/sosialgerontology.pdf>

УДК 616-001.31:159.9-057.36

Н.В. Лебединець

канд. біол. наук,

доцент кафедри біології УДУ імені Михайла Драгоманова

О. О. Ширанкова

студентка 42Б групи

природничого факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ЗМІН В ОРГАНІЗМІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЩО ОТРИМАЛИ КОНТУЗІЮ В УМОВАХ СУЧАСНИХ БОЙОВИХ ДІЙ

Контузія (від латинського *contusion* – «забій») в даному контексті визначає різновид саме черепно-мозкової травми (ЧМТ), отриманої шляхом ураження головного мозку вибуховою хвилею. Саме такі види травми являють собою складні ушкодження, оскільки, зазвичай, включають струс головного мозку, акустичні травми та вібротравми та додаткове забиття голови.

За спостереженнями фахівців вибухова хвиля може спричиняти складне ураження організму, оскільки являє собою перегріте повітря. Вибухова хвиля надає термальне ураження тканин (покривів відкритих від одягу частин тіла, дихальних шляхів). В момент проходження хвилі, через різке підвищення тиску, пошкоджуються дрібні кровоносні судини мозку та гематоенцефалічний бар'єр. Проходження вибухової хвилі через очні ямки та додаткові пазухи носа викликають ураження орбіто-фронтальної кори мозку (поля Бродмана 10, 11, 47). Посилюється негативний вплив на ЦНС через відбиття хвилі від внутрішньої поверхні черепа, що призводить до ушкодження ділянок на протилежній стороні головного мозку [1].